

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

10. De Delicatis & Assentatorijs: & quàm periculosa sit hæc dicendi forma:

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

infelicissimi pauperes sic sunt quasi inter concertantes procellas in medio mari positi; nunc istorum scilicet, nunc illorum fluctibus obruantur.

Hæc ille ut plurimum aufert. Itaque ubi alius qui suaviter diceret, blande se insinuaret hominum mentibus, per cuniculos oppugnationem moliretur vitiorum, & sæpe habita ratione humanæ imbecillitatis non nihil indulgeret, compateretur, amanter moneret, cautiones, & præsidia aduersus errores summa facilitate præscriberet; Qui austere dicit, sola vitatur, ubique cauterium, & chirurgiam adhibet, raro fomentis vitatur.

Hæc ratio tractandi animi humani non adeo felix est, pauci enim inveniuntur apud quos ita agere conueniat, & quos ista remedia non magis vident, quam curent. Itaque præclarissime monet D. Augustinus.

August. e.
pist. 64.

Non asperere, non ducere, non modo imperioso ista tolluntur, magis docendo quam iubendo, magis monendo quam minando, addit, *ne nos ipsi in nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur.*

De excessu austeritatis, & agresti Characterere.

CAPVT IX.

Verum austeritas suam prætexit aliquando excusationem, fortasse non iniustam, nam boni multum habet, ut quæ plurimum sæpe præ se ferat grauitatis. Sed aliud est dicendi genus in austeritatis excessu positum, quod agreste nominatur, & illud quidem deterrimum; continet enim obiurgationes sine ratione, & modo.

Agrestis igitur talis est, qui præterquam quod vastus, & deformis est, habet quandam naturæ ferociam, & animi prope eifranti rabiosas emissiones; ut qui non amore, & studio virtutis, aut ex officij ratione reprehendit, sed prauo quidem stomachi morbo, & qui non Deum offensum doleat, sed priuatis iniurijs, aut commodis omnia metatur. Itaque irascitur, & excandescit, si auditores minus auscultent aut reuerentur. Si quid in suis hortis diruptum, si quid ex utensilibus furto subductum, si quid pecuniæ quam sperabat excidit, aut aliquo modo laesus est, inuectiuas habet subrafficas in latrones, & aperte conuiciatur

canes molasses, & lupos, & tigres, & lycanthopros, aut quid simile per contumeliam homines appellans. Hæc quidem loquentia tota Canina est, & longe à factorum oratorum virtute difuncta.

De delicatis & assentatorijs, & quam periculosa sit hac dicendi forma.

CAPVT X.

In contrarijs militant castris blandi, & facti, & periculosissime quidem militant in sinu voluptatis, & deliciarum: Quo in genere fuerunt Principes aliquot Arrianorum, & sunt etiam hodie molliores hæretici. Tales igitur sunt qui specie corporis pulchelli, cultu ipso magis decore quam viros deceat instructi, rerum omnium copia affluentibus, ad delictatores assentatiunculas, & aurium lenocinia compositi, toti sunt mellei, toti byssinis verbis opulenti, austeri igitur quælibet fugiunt, grandes illas, & atroces Prophetarum sententias, quibus minæ & terrores intentantur mortalibus, de suis chartis expungunt, raro de morte, & inferis sermones inferunt, vel si quid necessario de ijs dicendum sit, mortem credo (ut olim Ægyptij) faciunt argenteam, & eius speculum aureum, gemmisque distinctum, ne si tristius spectrum fuerit, ipsi, qui hæc audiunt, in morbum incidant. Tum interos etiam vernantem oratione prosequuntur, & Phlegetontis citros igneos more Pœtarum ludentes depingunt.

Sed omisis his sermonibus, ut qui etiam nimis videantur austeri; si quid apud Ethnicos auctores molle, delicatum, vernans, pictum, effluens, calamistratum: hoc totum sibi debere putabunt, & consecrabunt quidem fabulas, quæ multum admirationis habeant, & fabulas adtexent verba recens cula, inter cathedras molliores, & non nihil etiam vnguentis delibuta: tum verbis adstruent numeros, quibus ne Malthinus quidem molliores habuit.

Nil tunc opus erit, ut vngues mordeant, aut frontem feriant, cum vox lenissimo tinnitu tota procurret tanquam ad sonum tibarum, nisi forte interdum aspergantur aliqui assentus ex Ouidij Metamorphosi, & Heroidum Epistolis perquam lamētabiles, ubi Ariadne de Thesei perfidia queratur, & Venus Adonidem lugeat;

Iugeat: tūm erit opus delicatissimo quodam linceo, eoque apprime vnguentato, vt sudorem excipiat, qui ex tam delicatis membris in hac orationis palestra fluxerit.

Non erit hic expectandum vt de pœnitentia dicant, & ieiunio; nam & illi Pœnitentiam odere tanquam furiam ex vetere tragedia, & ieiunium perhorrescunt, vt olim pueri Manducum. Nec mirum, nam ex eorum sensu yna lachrymula, quæ forte ex alicuius mulierculæ oculis inter præclaros illos affectus stillabit, restinguet omnia inferorum busta. Ieiunio autem quid opus est quo canes exanimantur (inquiunt) & relegant in insulas Hypocritarum?

At cum de vitijs agunt, parum abest, quin Deos faciant, sicut & multa fecit antiquitas, quæ nondum tamen erat ingenio tam sagaci, & perpolitio. Quod si meretricios aliquot adhuc reclamante conscientia terreat, sint omnia protinus alba. Et hæresis dicatur zelus, & stoliditas ingenium, & Epicuræa vita, libertas: quid enim facilius est quam personatos inducere in scenam errores? Et si adeo turpia sint, vt colorem non admittunt, certè dicetur esse peccatū naturæ quoddam profluuium, quod totum Christi sanguine abstersum est. nec pietatis nostræ eget instrumento, sic igitur miseri perducunt, & perduntur. *Vt, qui consuunt puluillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite vniuersæ aetatis ad capiendas animas.*

Adulatorum contionandi genus reprehenditur. Ezech. 13.

De facietis, & an facietia Christianos oratores deceant.

CAPVT XI.

Proximum blandis facietorum genus, quod est à Catholici doctoris maiestate perquam alienum, hæreticis tamen admodum familiare. Nam cum ad restinguendos omnes pietatis igniculos, & rerum diuinarum sensum stirpitus de humanis euellendum pectoribus Comiartes sint potentissimæ, hoc primum excogitauit Dæmon, vt per facrarum ceremoniarum irrisionem, turpesque facietas, ad hæresim spargendam sibi viam communiret, tum eandem iam disseminato errore constanter retineret. Itaque omnes ferme hæreticorum ministri sunt ineptè faciet,

Facietia, vt Comi. Hæretici faciet.

& proteruè dicaces, auentque sæpe ludere, & rancidos aliquot iocos spargere, in clauas Ecclesiæ, & Petri cathedram, & summi Pontificis crepidam, & indulgentias, & rosaria & habitum religiosorum, & ignem purgatorium, & si quid simile. Eò autem quisque facundior est, quò pluribus his condimentis orationem intingit, quibus si fuerit destitutus, instar est implumis auiculæ.

Alia autem (inquam) est ratio apud doctores Catholicos, qui cum fermè toti sint in graui genere dicendi, & ad sanctioris disciplinae normam compositi, nullum tam inertibus facietijs locum reliquere. Si qui tamen inueniantur, qui vel quod ita ficti sint à natura, vel quod putent inesse in istis iocis ad insecandos animos plurimum vrbanitatis, ijs vtantur in temperantijs, malè sibi malè auditoribus consulunt. Nam ridiculis sæpius adhibitis, tum præsertim si ista è triuijs perita, ad humilè securarum vitam paulisper accedant, omnes quotquot antea fuerint excitati, protinus hebescent pietatis aculei, tum auctoritas, & existimatio dicentis, faciliè deperdetur.

Nulline igitur (inquires) sunt apud doctores Ecclesiasticos sales, quibus interdum orationi viror quidam delectationis aspergatur? sunt vero, sed quinam, vsu parci, sententijs in ipso ludo graues, verbis modesti, & qui, non ex risus lacrima, sed ex nobili quodam ingenio fluere videantur. Exemplum sit istud ex D. Augustino, libro de opere monachorum, vbi grauius infectatur quosdam monachos crinitos, qui vt desidiöse vitæ speciosum titulum prætenderent, laborem manuum condemnabant, & cæli auihus iactabant se perfimiles, quæ neque serunt, neque metunt. Hic in eorum desidiat, & promissos capillos ludens: *An ista (inquit) vacandum est, vt nec consortes operentur? an quia Evangelicas volucres imitari se dicunt, quasi deplari timerent, ne volare nō possint.* Deinde eorum rationem exagitant. *Iam illud dici nō potest quàm luctuose ridiculum est, quod rursus inuenerunt ad defensionem crinum suorum. Virum (inquiunt) Apostolus prohibuit habere eomam, qui autem se ipsos iam castrauerunt propter regnum caelorum, iam non sunt viri.* Mox erumpit in exclamationem, *O Dementiam!* & cæc. in quibus iocos magna proterus grauitate temperat. Est illud venustum exemplum, quod affertur ab Aenea Syluio, de concionatore Alberti primi, qui Imperatori, & Proceres conspicatus oscitantes, vt si-

Monachi desidiöse exagitantur ab Augustino.

August. Sales. An ista vacandum est, vt nec consortes operentur? an quia Evangelicas volucres imitari se dicunt, quasi deplari timerent, ne volare nō possint.

Aeneas Sylu. l. 3. com. in Panorm.

